

ГІДРОЕНЕРГЕТИКА

УДК 620.91; 626/627; 504.062

ПРО ЕКОЛОГІЧНУ ПОЛІТИКУ УКРАЇНИ ЩОДО ГІДРОЕНЕРГЕТИКИ

Д. В. Стефанишин¹, Б. В. Кученко²

¹Інститут телекомунікацій і глобального інформаційного простору НАН України, м. Київ; ²Міжнародна благодійна організація «Екологія – Право – Людина», м. Львів; tel. ¹+380673566753, ²+38 096-417-38-85
e-mail: ¹d.v.stefanyshyn@gmail.com, ²b.kuchenko@epl.org.ua

Розглянуто проблеми екологізації вітчизняної гідроенергетики з врахуванням досвіду США і країн Європейського Союзу.

Ключові слова: *гідроенергетика, довкілля, заборонені зони, раціональне природокористування, сталий розвиток.*

ON UKRAINE'S ENVIRONMENTAL POLICY REGARDING THE HYDROPOWER

D. Stefanyshyn¹, B. Kuchenko²

¹Institute of Telecommunications and Global Information Space of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv
²International charitable organization "Environment – People – Law", Lviv

The report deals with problems of the greening of domestic hydropower, taking into account the experience of the United States and the European Union.

Keywords: *hydropower, environment, "no-go" areas, environmental management, sustainable development*

ORCID: ¹[0000-0002-7620-1613](https://orcid.org/0000-0002-7620-1613), ²[0000-0002-1765-2908](https://orcid.org/0000-0002-1765-2908)

Частка гідроенергетики в національному балансі електроенергії в Україні є порівняно невисокою [1, 2] і має тенденцію до зниження. Однак національні плани розвитку електроенергетики передбачають подальше нарощування потужностей гідроенергетики – як за рахунок модернізації і розширення існуючих гідроелектростанцій (ГЕС), так і будівництва нових ГЕС і гідроакумулювальних станцій (ГАЕС) [3–5]. Водночас, країну може очікувати й подальша деградація річкового біорізноманіття, в тому числі і в межах природоохоронних територій [6]. Серед основних причин цьому варто виділити недосконалість екологічного законодавчого регулювання в країні, яке забезпечувало б сталий розвиток гідроенергетики в межах раціонального природокористування, без надмірної шкоди довкіллю [7].

Негативний вплив гідроенергетики на довкілля, особливо на річкові та прирічкові екосистеми, є науково обґрунтованим фактом [8, 9], що унеможлиблює її розгляд в якості «екологічно чистої» енергетики. Гідроенергетика здатна завдавати значну і часто невідворотну шкоду річкам, як великим, так і малим, природним екологічним системам, біорізноманіттю та екосистемним послугам, соціумам та соціально-економічним відносинам [6-9]. Це означає, що сталий розвиток гідроенергетики неможливий без розв'язання неминучих, інколи надскладних соціально-екологічних та соціально-економічних конфліктів між різними зацікавленими сторонами [1, 2, 5–7]. В сучасному світі це має відбуватися на основі поваги до прав людини, пріоритетності збереження природних річкових екосистем та

пошуку компромісів між перевагами виробництва електроенергії та супутніми екологічними, соціальними та економічними наслідками негативного плану [6, 8, 9].

Досвід США та країн Євросоюзу (ЄС) показує, що гідроенергетика має шанси на екологічно-сталій розвиток в майбутньому лише за умови врахування актуальних екологічних і соціальних викликів, одним з яких є виділення заборонених зон (територій) (no-go areas), де будівництво нових ГЕС і ГАЕС буде недопустимим з екологічних чи соціально-екологічних міркувань. Україна, яка переживає нелегкі часи надмірного антропогенного тиску на природу, потребує нового підходу до регулювання у сфері гідроенергетики [10]. Такий підхід, зокрема, може включати прийняття окремого закону про гідроенергетику з урахуванням думок всіх зацікавлених сторін, з акцентом на посилення екологічного моніторингу та контролю, захист природоохоронних територій і особливо цінних річок, з удосконаленням природоохоронних вимог як до нових проєктів, так і до існуючих об'єктів, незалежно від їх потужності та власності. Значну роль в його імплементації має також відігравати забезпечення дотримання цих вимог з боку інвесторів, розробників проєктів, приватних осіб та організацій, що будують та експлуатують ГЕС і ГАЕС.

Посилання:

1. D. Stefanyshyn, "On peculiarities of hydropower development in the world and in Ukraine", *Environ. safety and natural resources*, Issue 1 (25), 12–23, 2018, DOI: [10.32347/2411-4049.2018.1.12-23](https://doi.org/10.32347/2411-4049.2018.1.12-23).
2. Hydropower Status Report. Sector trends and insights. (2020). IHA. [Online]. Available from <https://www.hydropower.org/publications/2020-hydropower-status-report>
3. Програма розвитку гідроенергетики на період до 2026 року. Схвалено розпорядженням КМУ від 13.07.2016. № 552-р. Available from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/552-2016-%D1%80#n7>.
4. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2035 року. Розпорядження КМУ від 18.09.2017. № 605-р. Available from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/605-2017-%D1%80/paran2#n2>.
5. D. Stefanyshyn, "Feasibility analysis of construction of new hydropower plants in Ukraine taking into account the risk of unused possibilities", *Environ. safety and natural resources*, Issue 3 (31), 33–45, 2019, DOI: [10.32347/2411-4049.2019.3.33-45](https://doi.org/10.32347/2411-4049.2019.3.33-45).
6. Д. В. Стефанишин, "Про ризики гідроенергетичного будівництва у Дністровському каньйоні", *Математичне моделювання в економіці*, № 1–2, 172–183, 2017.
7. Д. В. Стефанишин, Ю. С. Власюк, "Деякі критичні зауваження щодо практичної реалізації Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» у малій гідроенергетиці", *Гідроенергетика України*, № 3–4, 22–30, 2019.
8. Environmental experience gained from reservoirs in operation. (1994). Trans. of the 18-th Int. Cong. on Large Dams, Vol. 2, Q.69, Durban-South Africa, 780 p.
9. *Riverine Ecosystem Management. Science for Governing Towards a Sustainable Future*, S. Schmutz, J. Sendzimir, eds, Aquatic Ecology Series, Vol. 8, Springer Open, 2018.
10. Стефанишин, Д., Кученко, Б. (2022). Гідроенергетика України в контексті світових тенденцій. Аналітичний документ. [Online]. Available: <http://epl.org.ua/eco-analytics/gidroenergetyka-ukrayiny-v-konteksti-svitovyh-tendentsij/>

УДК 620.91; 626/627

ПРО ПЕРСПЕКТИВИ ВІТЧИЗНЯНОЇ ГІДРОЕНЕРГЕТИКИ В КОНТЕКСТІ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ І ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄВРОСОЮЗУ

Д. В. Стефанишин

Інститут телекомунікацій і глобального інформаційного простору НАН України, м. Київ
тел.+380673566753, email: d.v.stefanyshyn@gmail.com

Розглянуто перспективи розвитку вітчизняної гідроенергетики в контексті сучасних світових тенденцій та енергетичної і екологічної політики Євросоюзу.

Ключові слова: відновлювана енергетика, гідроенергетика, директиви ЄС, енергетична і екологічна політика